5-KITÂBU'L-HAYZ (HAYZ KITABI)
Ve Yüce Allah'in Su Kavlî:
1- Hayzin Baslamasi Nasil Oldu Ve Peygamber(S)'In:"Hayz Allah'in Âdem Kizlari Üzerine Yazdigi Bir Seydir" Kavli Babi
2- Hayz Olduklari Zaman Kadinlara Emr Babi
3- Hayizli Kadinin, Kocasinin Basini Yikamasi Ve Taramasi Babi
4- Erkegin, Kadin Hayizli Iken Karisinin Kucaginda Kur'ân Okumasi Babi
5- Nifâsa Hayz Ismini Veren Kimse Babi
6- Hayizl1 Kadinin Cildine Dokunmak Babi
7- Hayizli Kadinin Oruç Tutmayi Terketmesi Babi
8- Bâb: Hayizli Kadin. Beyti Tavaf Etmek Müstesna, Bütün1 Hacc Fiillerini Yerine Getirir
9- Istihâza Babi
10- Hayz Kamni Yikamak Babi
11- Istihâzali Kadinin I'tikâf Etmesi Babi
12- Bâb: Kadin, Hayiz Oldugu Elbise Içinde Namaz Kilar Mi?
13- Hayizdan Yikanmasi Sirasinda Kadinin Güzel Koku Sürünmesi Babi .
14- Kadinin, Hayizdan Temizlenecegi Zaman Kendisini Ovalamasi, Nasil Yikanacagi Ve Nasil Misklenmis Bir Parça Alip Onunla Kan Degen Yeri Sürtecegi Babi
15- Kadinin Hayizdan Yikanmasi Babi
16- Kadinin Hayizdan Yikanmasi Sirasinda Taranmasi Bâb1
17- Kadinin, Hayiz Yikanmasi Sirasinda Saçlarini Çözmesi Babi
18- "Biz Sizleri... Hilkati Belirsiz Bir Çignem Etten, Yarattik..."Babi
19- Hayizli Kadin Hacca Ve Umreye Nasil Ihram Eder Babi
20- Hayzin Gelmesi Ve Gitmesi Babi
21- Bâb: Hayizli Olan Kadin Namazi Kaza Etmez
22- Hayz Elbisesi Içinde Iken Hayizli Kadinla Beraber Uyumak Babi
23- Temizlik Hâli Elbisesinden Baska Hayiz Elbisesi Edinen Kimse Babi
24- Hayizli Kadinlarin Namaz Yerinden Ayri Durarak Bayram Namazlarinin Kilindigi Sahada Ve Müslümanlarin Dualarinda Hâzir Bulunmalari Babi
25- Hah: Kadin Bir Ayda Üç Hayiz Oldugu Zaman (Hüküm Nedik?)
26- Hayiz Günleri Hâricinde Kadinin Görecegi Sari Ve Boz Renkli Islakliklar Babi
27- Istihâza Damari Babi
28- Ifâda Tavafindan Sonra Hayiz Olan Kadin Babi?
29- Bâb: Istihâzali Kadin (Arada Kani Dinmekle) Temizligi Görünce (Yikanip Namaz Kilar)
30- Lohûsa (Iken Ölen) Kadin Üzerine Cenaze Namazi Ve Bu Namazin Sünneti Babi
31-Bâbb(Bu, Geçen Bâbdan Bir Fasil Gibidir)

Rahman ve Rahîm olan Allah'in Ismiyle

5-KITÂBU'L-HAYZ (HAYZ KITABI)

Ve Yüce Allah'in Su Kavlî:

"Sana Kadinlarin Ay Hâlini De Sorarlar. De Ki: O Bir Ezadir. Onun Için Hayz Zamaninda Kadinlardan Ayrilin.[1] Temizlendikleri Vakte Kadar Kendilerine Yaklasmayin. Iyice Temizlendiler Mi O Zaman Allah'in Size Emrettigi Yerden Onlara Gidin. Herhalde Allah Hem Çok Tevbe Edenleri Sever, Hem Çok Temizlenenleri Sever" (El-Bakara: 2/222) [2]

1- Hayzin Baslamasi Nasil Oldu Ve Peygamber(S)'In:"Hayz Allah'in Âdem Kizlari Üzerine Yazdigi Bir Seydir" Kavli Babi [3]

Ve bâzilari da: Gönderilen hayzin ilki, Isrâîl ogullari (kadinlari) üzerine oldu, dediler [4].

Ebû Abdillah Buhârî: Peygamber'in (yukariki) sözü daha sümullüdür, dedi[5].

2- Hayz Olduklari Zaman Kadinlara Emr Babi [6]

1-.....el-Kaasim söyle diyor: Ben Âise'den isittim, söyle diyordu: Biz ancak hacc etmegi düsünerek yola çiktik. Serif mevkiine geldigimiz zaman ben hayz oldum. Rasûlullah (S) yanima girdi; ben ise agliyordum. "Neyin var (hayiz mi oldun?)" diye sordu. Evet dedim. "Bu, Allah'in Âdem kizlari üzerine yazdigi bir istir. Binâenaleyh sen, hacilarin eââ ettigi mensekleri eda et, su kadar ki, Beyt'i tavaf etme" buyurdu. Âise dedi ki: Ve Rasûlullah, kendi kadinlari adina sigir kurbân etti .[7]

3- Hayizli Kadinin, Kocasinin Basini Yikamasi Ve Taramasi Babi

2-.....Âise (R): Ben hayizh oldugum hâlde Rasûlullah'in basini tarar idim, demistir [8].

3-..... Bana Hisâm, Urve'den haber verdi ki, Urvetu'bnu'zZubeyr'e: Hayizh kadinin bana hizmet etmesi yâhud kadinin cünüb iken yanima gelmesi caiz midir? diye sorulmus. Urve de: Bana göre bunun hepsi caiz, öyle olan da, böyle olan da bana hizmet eder. Bundan dolayi hiçbir taraf için be's yoktur. Bana Âise haber verdi ki, kendisi hayizli ve hücresinde ikaamet ederken, Rasûlullah da mes-cidde i'tikâf ettigi zaman, Rasûlullah basini ona dogru uzatir, o da Rasûlullah'in basini tarardi [9].

4- Erkegin, Kadin Hayizli Iken Karisinin Kucaginda Kur'ân Okumasi Babi

Ebû Vâil de, kendi hizmetçi kadinini hayizli oldugu hâlde Ebû Rezîn'e gönderirdi de, kadin Mushaf kesesinin ipinden tutarak onu Ebû VâiPe getirir idi[10].

4-.....Âise (R): Peygamber (S), ben hayizh iken basini kucagima yaslar, sonra Kur'ân okurdu, diye tahdîs etmistir. [11]

5- Nifâsa Hayz Ismini Veren Kimse Babi [12]

5-.....Ümmü Seleme (R) tahdîs edip söyle demistir: Ben Peygamber ile beraber bir aba içinde yatmis hâlde idim. Derken hayz oldum. Yavasça siyrildim. Ve hayiz elbisemi alip giydim. Peygamber: "Nifâslandin mi (yânî âdetin mi geldi)?" diye sordu. Ben: Evet, dedim.

Bunun üzerine Peygamber beni çagirdi, ben de saçakli kadîfenin altinda onunla beraber yattim [13].

6- Hayizli Kadinin Cildine Dokunmak Babi [14]

6-.....Âise (R) söyle demistir: Ben, Peygamber ile birlikte her ikimizde cünüb iken bir kabdan yikanirdik. (Hayiz oldugumda) O bana emrederdi, ben de futami baglardim. Ben hayizli iken Peygamber tenini tenime dokundururdu. Keza O (mescidde) i'tikâfta iken, ben de hayizli oldugum hâlde basini (i'tikâf yerinden disariya) çikarirdi da, ben onu yikar idim . [15]

7-..... BizeEbû Ishâk -ki o Seybânî'dir-, Abdurrahmân ibn Esved (99)'den; o da babasi Esved ibn Yezîd'den; o da Âise'den haber verdi. O söyle demistir: Biz mü'minlerin annelerinden biri hayiz oldugu ve Rasûlullah da cildini onun cildine dokundurmak istedigi zaman o kadina hayzinin hemen baslangicinda iken fûta baglamasini emreder ve ondan sonra tenini o kadinin tenine dokundururdu. Âise dedi ki: Sizin hanginiz nefsine, Peygamber'in nefsine mâlik oldugu kadar mâlik olabilir? [16]
Bu hadîsi Seybânî'den rivayet etmesinde ayri ayri Hâlid ibn Ab-dillah ile Cerîr ibn Abdilhamîd, Alî ibn Mushir'e mutâbaat etmislerdir . [17]

8-..... Bize Seybânî tahdîs edip söyle dedi: Bize Abdullah ibnu Seddâd tahdîs edip söyle dedi: Ben Meymûne'den isittim, söyle diyordu: Rasûlullah (S) kadinlarindan bir kadinla deri deriye sürüsmek istedigi zaman, kadin hayizli oldugu hâlde kadina emreder, kadin da futasini baglar idi.

Bu hadîsi Sufyân es-Sevrî de Seyb.ânî'den rivayet etmistir. [18]

7- Hayizli Kadinin Oruç Tutmayi Terketmesi Babi

9-..... Bize Muhammed ibn Ca'fer haber verip söyle dedi: Bana Zeyd -ki o, Eslem'in ogludur-, Iyâd ibn Abdillah'tan; o da Ebû Saîd Hudrî'den haber verdi. O söyle demistir: Bir kurban yâhud ramazân bayraminda Rasûlullah (S) yanimiza, namaz kilinacak musallaya çikti. Kadinlarin yanma ugradi da:
— Ey kadinlar toplulugu! Sadaka veriniz. Çünkü sizler bana cehennem ahâlîsinin çogu olarak gösterildiniz, buyurdu.
Kadinlar:
— Yâ Rasûlallah, neden? diye sordular. Rasûlullah:
— Çünkü siz çokça la'net eder ve kocalariniza karsi ni'metenankörlük yaparsiniz. (Ne acîbdir ki kendini zabt eden) tam akilli ve ihtiyatli kimsenin aklini, sizin kadar eksik akilli, eksik dinli hiçbir kimsenin çelebilecegini görmedim, buyurdu.
Kadinlar:
— Dînimizin ve aklimizin eksikligi nedir? Yâ Rasûlallah? dediler.
— Kadinin sahadeti, erkegin sahadetinin yarisi degil midir?
Kadinlar:
— Evet, dediler.
— Iste bu aklinin eksikligindendir. Hayiz oldugu zaman da namaz kilmaz, oruç tutmaz degil mi? buyurdu.

Kadinlar:
— Evet, dediler.
— Iste bu da dîninin eksikligindendir, cevâbini verdi [19].

8- Bâb: Hayizli Kadin. Beyti Tavaf Etmek Müstesna, Bütün1 Hacc Fiillerini Yerine Getirir

Ibrâhîm en-Nahaî: Hayizli kadinin âyet okumasinda be's yoktur, demistir [20]. Ibn Abbâs da: Cünübün kiraat etmesinde bir be's görmemistir [21].
Peygamber(S) de zamanlarinin hepsinde (yânî her hâlinde) zikrederdi. Ümmü Atiyye de: Biz, hayizh kadinlarin (namazgaha) çikmalari, mü'minlerin tekbîrleriyle tekbîr etmeleri ve duâ etmeleri ile emrolunur idik, dedi.[22]
Ibn Abbâs da söyle dedi: Bana Ebû Sufyân haber i verdi ki: Hirakliyus, Peygamber'in mektubunu istemis ve okumustur. Bu mektûbda: Bismillahirrahmânirrahîm ile "Ey kitâb ehli, hepiniz bizimle sizin aranizda musâvî bir kelimeye gelin:
Allah'tan baskasina tapmayalim, O'na hiçbir seyi ortak tutmayalim, Allah'i birakip da kimimiz kimimizi RabbHar edinmeyelim... " (âiu imrân:64)sözleri de vardi [23].
Ve Atâ ibn Ebî Rebâh, Câbir'den: Âise hayz oldu da Beyt'i tavaf hâriç, bütün hacc fiillerini yapti ve namaz kilmiyordu, dedi [24]. Ve Hakem ibn Uteybe: Ben cünüb iken hayvan keserim. Allah da: "Üzerlerine Allah'in ismi anilmayanlardan yemeyin; çünkü bu muhakkak bir flSktir... " (el-En'âm:121) buyurdu, demistir [25].

10-.....Âise (R) söyle demistir: Bizler Peygamber'in maiyyetinde, haccdan baska bir seyi düsünmeyerek yola çiktik. Serîf mev-kîine geldigimiz zaman ben hayiz oldum. Ben aglar hâldeyken Peygamber (S) yanima girdi ve: "Seni aglatan nedir?" dedi. Ben: Val-lâhî çok arzu etmistim; Allah'a yemîn ediyorum ki, ben bu yil hacc etmedim, dedim. Peygamber: "Muhtemel ki sen hayz oldun" dedi. Evet, dedim. "Sübhe yok, sendeki bu hâl, Allah 'in Âdem kizlari üzerine yazdigi bir seydir. Binâenaleyh hacilarin yapacaklari fiilleri sen de yap, su kadar ki, temizleninceye kadar Beyt'i tavaf etme" buyurdu [26].

9- Istihâza Babi

11-.....Âise (R) söyle demistir: Fâtima bintu Hubeys, RasüIullah'a hitaben: Yâ Rasûlallah, ben temiz olamiyorum, namazi terk edeyim mi? diye sordu. Rasûlullah (S): "Bu, ancak bir damar (ka-m)dir, hayiz degildir. Hayiz (vakti) geldigi zaman namazi birak, hayiz zamani geçince kendinden kani yika ve namaz kil" buyurdu .[27]

10- Hayz Kamni Yikamak Babi

12-..... Bize Mâlik, Hisâm'dan; o da Fâtima bintu'lMunzir'den; o da Esma bintu Ebî Bekr'den haber verdi. O söyle demistir: Bir kadin, Rasûlullah'tan sorup: Yâ Rasûlallah, birimiz, elbisesine hayzmdan kan isabet ederse nasil yapsin buyurursun? dedi. Rasûlullah: "Birinizin elbisesine hayzindan kan bulasirsa, onu par-maklariyla yâhud tirnagiyla kazisin, sonra azar azar üzerine su döküp yikasin, ondan sonra o elbise içinde [28]

namaz, kilsin" buyurdu.

13-.....Âise (R) söyle demistir: Birimiz hayiz olurdu da, sonra temiz oldugu zaman elbisesinden kani parmaklariyla kazir ve onu yikar, müteakiben elbisesinin diger kisimlari üzerine azar azar su döker, ondan sonra da bu elbisenin içinde namaz kilardi. [29]

11- Istihâzali Kadinin I'tikâf Etmesi Babi

14-..... BizeHâlidibnu Abdillah, Hâlid ibn Mihrân'dan; oda Ikrime'den; o da Âise'den tahdîs etti (o söyle demistir): -Bir kerre-Peygamber (S) ile birlikte kadinlarindan biri istihâzah hâlinde ve kani görüp dururken i'tikâf etti. Bazen kaninin akmasindan dolayi altina bir legen koydugu da olurdu.
Ikrime dedi ki: Âise usfur bitkisinin suyunu gördü de: Bu öyle bir seydir ki, fulanca kadin istihâza zamaninda onu bulundurur idi, dedi [30].

15-.....Âise (R) söyle demistir: Kadinlarindan biri Rasûlullah ile birlikte i'tikâf etti. Bu kadin legen altinda iken (kirmizi) kani ve sariligi görüyor idi ve bu hâlde o, namaz kilardi[31].

16-..... Bize Mu'temir, Hâlid'den; o da Ikrime'den; o da Âise'den tahdîs etti ki, mü'minlerin annelerinden biri istihâzah iken i'tikâf etmistir [32].

12- Bâb: Kadin, Hayiz Oldugu Elbise Içinde Namaz Kilar Mi?[33]

17-.....Âise (R): Bizim her birimiz için, içinde hayiz oldugu bir tek elbiseden baskasi yoktu. Eger o elbiseye kandan bir sey bulasirsa, tükürügü ile onu islatir, sonra onu tirnagi ile ovalar(yikar)di, dedi. [34]

13- Hayizdan Yikanmasi Sirasinda Kadinin Güzel Koku Sürünmesi Babi .

18-..... Bize Abdullah ibnu Abdilvahhâb tahdîs edip söyle dedi: Bize Hammâd ibn Zeyd, Eyyûb (es-Sahtiyâni)'dan; o da Hafsa (bintu Sîrîn)'dan tahdîs etti. Ebû Abdillah dedi ki: Yâhud Hisâm ibn Hassan, Hafsa'dan; o da Ümmü Atiyye'den; o da Peygamber'den.
Ümmü Atiyye (R) söyle demistir: Biz bir ölü üzerine üç günden ziyâde süslenmeyi terk etmekten (yânî yas tutmaktan) nehy olunurduk, ancak zevç üzerine dört ay on gün yas tutardik. Bu müddet içinde gözlerimize sürme çekmez, güzel koku sürünmez ve (süs için) boyanmis kumas giyinmezdik, ancak asb (denilen Yemen kumasi) müstesna. Hayzin dinmesi zamaninda birimiz hayizdan yikanmak istediginde azicik Azfâr kustu (tirnak buhuru) kullanmasi bize müsâade edilmisti[35]. Bizler .cenazenin ardindan gitmekten de nehy olunurduk.
Ebû Abdillah dedi ki: Bu hadîsi Hisâm ibn Hassan, Hafsa'dan; o da Ümmü Atiyye'den; o da Peygamber'den rivayet etmistir[36].

14- Kadinin, Hayizdan Temizlenecegi Zaman Kendisini Ovalamasi, Nasil Yikanacagi Ve Nasil Misklenmis Bir Parça Alip Onunla Kan Degen Yeri Sürtecegi Babi

19-..... Bize îbnu Uyeyne, Mansûr ibn Safiyye'den; o da annesinden; o da Âise'den tahdîs etti ki (o söyle demistir): Bir kadin Peygamber'e hayizdan sonra yikanmasinin mâhiyyetinden sordu. Peygamber de ona nasil yikanacagini söylece emretti: "Miske bulanmis bir yün veya pamuk parçasi al da onunla temizlen " buyurdu. Kadin: Nasil temizleneyim? dedi. Peygamber: "Onunla temizlen" buyurdu. Kadin tekrar: Nasil? diye sorunca: "SubhânaUah! Temizlen iste!" buyurdu. Bunun üzerine ben kadini kendime çektim de: Onunla kan degen yeri (yânî ferci) sürtele, dedim [37].

15- Kadinin Hayizdan Yikanmasi Babi [38]

20-..... BizeMansûr, annesi Safiyye bintu Seybe'den; o daÂise'den tahdîs etti (söyle demistir): Ensâr'dan bir kadin Peygamber (S)'e: Hayizdan nasil yikanayim? diye sordu. Peygamber: "Miske bulanmis bir yün veya pamuk parçasi al da uzuvlarim üçer defa yikayarak temizlen " buyurdu. Ondan sonra Peygamber (S) utandi da yüzünü çevirdi. -Yâhud da Peygamber "Buparça ile temizlen"buyurdu.- Bunun üzerine ben o kadini tutup, kendime dogru çektim de, Peygam-ber'in anlatmak istedigi seyi ona haber verdim. [39]

16- Kadinin Hayizdan Yikanmasi Sirasinda Taranmasi Bâb1

21-..... Bize Ibnu Sihâb, Urve'den tahdîs etti ki, Âise (R) söyle demistir: Ben Veda Hacci'nda Râsûlullah (S) ile birlikte ihrama girip, yüksek sesle telbiye ettim. Ben temettü' haccina niyet edip kurbân sevk etmeyen kimselerden biri idim. (Râvî der ki:) Âise hayiz oldugunu ve Arafe gecesi girinceye kadar temiz olmadigini söyledi. O gece: Yâ Rasûlallah, iste bu gece Arafe gecesidir. Ben ise ancak umre niyeti ile ihrama girmistim, demistir. Rasûlullah da ona: "Yikanmak üzere saçlarini çöz, taran ve umre niyetinden vaz geç" buyurmus. {Âise dedi ki:) Ben de öyle yaptim. Hacci yerine getirdikten sonra, Muhassab'da bulundugumuz gece Rasûlullah (erkek kardesim) Ab-durrahmân'a emretti. O da bana, evvelce baslamis oldugum umre'-nin yerine Ten'îm'den yeni bir umre yaptirdi[40].

17- Kadinin, Hayiz Yikanmasi Sirasinda Saçlarini Çözmesi Babi [41]

22..... Bize Ebû Usâme, Hisâm ibn Urve'den; o da babasindan; o da Âise'den tahdîs etti. Âise (R) söyle demistir: Bizler zu'l-hicce ayinin hilâline dogru (Medine'den yola) çiktik. Rasûlullah: "Her kim umre ile ihrama girmek isterse öyle ihram etsin. Bana gelince, eger ben kurbanlik sevk etmemis bulunaydim, ben de muhakkak umre ile ihram ederdim" buyurdu. Bunun üzerine kimi umre ile, kimi de hacc niyeti ile ihrama girdiler. Ben hayizli iken Arafe günü bana eristi. Ben Peygamber'e hâlimi söyledim. "Umreni birak, saçlarini çöz, taran ve hacc niyetiylejhrâm et" buyurdu. Ben de öyle yaptim. Nihayet Muhassab'da kaldigimiz gece olunca, erkek kardesim Abdurrahmân ibn Ebî Bekr'i benimle beraber gönderdi. Ben Ten'-îm'e kadar çiktim da (ilk baslayip terk ettigim) umremin yerine bir umre ile ihram ettim. Hisâm ibn Urve söyle dedi: Bundan dolayi (kef-fâret olarak) ne kurbân lâzim geldi, ne oruç, ne de sadaka [42].

18- "Biz Sizleri... Hilkati Belirsiz Bir Çignem Etten, Yarattik..."Babi [43]

23-..... Bize Hammâd (ibn Zeyd), Ubeydullah ibni Ebî Bekr'den; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten tahdîs etti. Peygamber (S) söyle buyurmustur:

"Sübhesiz Azîz ve Celîl olan Allah, rahime bir melek tevkil etti. O melek: Ey Rabb 'im! Bir nutfedir. Ey Rabb 'im! Bir kan pihti-sidir. Ey Rabb'im! Bir çignem ettir, der. Allah onu yaratmayi hükmetmek istedigi zaman melek: Erkek midir, yoksa disi midir? Bedbaht midir, yoksa mes'ûd mudur? Rizik nedir, ecel nedir? sorularini sorar. Bunlar anasinin karninda iken yazilir"[44].

19- Hayizli Kadin Hacca Ve Umreye Nasil Ihram Eder Babi [45]

24-.....Âise (R) söyle demistir: Biz Veda Hacci'nda Peygamber'le birlikte (Medine'den yola) çiktik. Bizden kimi umre niyetiyle, ihrama girmis, kimi de hacc niyetiyle ihrama girmisti. Nihayet Mekke'ye geldik. Rasûlullah (S): "Umre niyyetiyle ihrama girip de kurbân göndermeyen, ihramdan çiksin. Umre niyetiyle ihrama girip de kurbân gönderen, tâ kurbânini kesmek suretiyle ihramdan çikincaya kadar, ihramdan çikmasin. Hacc niyetiyle ihrama girmis olan ise, haccini tamamlasin" buyurdu. Âise dedi ki: Ben hayiz oldum ve tâ Arat e günü oluncaya kadar hayizli olmakta devam ettim. Ben ise baska degil, sirf umre niyetiyle ihrama girmistim. Peygamber (S) bana sa-çimi çözmemi, taranmami, hacc niyetiyle ihram etmemi ve umreyi terk eylememi emretti. Ben de bunlari yaptim. Nihayet haccimi yerine getirince Ebû Bekr'in oglu Abdurrahmân'i benim maiyyetimde gönderdi ve bana eski umrenin yerine Ten'îm'den bir umre yapmakhgimi emreyledi [46].

20- Hayzin Gelmesi Ve Gitmesi Babi

Bir takim kadinlar Aise'ye, içinde sari lekeli pamuk bulunan bir bez götürürlerdi de, Aîse onlara: Pamugu beyaz göreceginiz vakte kadar acele etmeyin, der idi.

Bu sözü Ile de hayzdan temize çikmayi murâd ederdi[47]. Bir takim kadinlarin gece ortasinda kandiller isteyip (tutunduklari seydeki) temizlige bakar olduklari haberi Zeyd ibn Sâbit'in kizi Ümmü Kulsüm'e ulasti da: Kadinlar bu isi yapmazlardi, deyip, o kadinlari ayipladi[48].

25-..... Bize Sufyân, Hisâm'dan; o da babasindan; o da Âi-se'den tahdîs etti ki (o söyle demistir): Fâtima bintu Ebî Hubeys isti-hâzaya tutulur durur idi. Bunu Peygamber'e sordu. Peygamber (S): "Bu bir damardir, hayiz degildir. Hayizin müddeti geldigi zaman namazi birak, hayzin müddeti geçtigi zaman yikan ve namaz kil" bu-yurdu [49].

21- Bâb: Hayizli Olan Kadin Namazi Kaza Etmez

Câbir ve Ebû Saîd, Peygamber'den olmak üzere: Hayizli kadin namazi terk eder, dediler [50].

26-..... Bize Katâde tahdîs edip söyle dedi: Bana Muâze söyle tahdîs etti: Bir kadin Âise'ye: Biz kadinlardan biri temiz olduktan sonra (hayz zamanindaki) namazini kaza etmeli mi? diye sordu. Âi--se: Sen Harûriyye misin? Biz Peygamber (S) ile birlikte iken hayiz olurduk da bize bunu emretmezdi; yâhud da biz bunu yapmazdik, diye cevâb verdi [51].

22- Hayz Elbisesi Içinde Iken Hayizli Kadinla Beraber Uyumak Babi

27-.....Ümmü Seleme (R) tahdîs edip söyle demistir: Ben, Peygamber (S) ile beraberinde bir katîfe içinde bulunurken hayiz oldum. Yavasça siyrildim da o örtüden disariya çiktim, havza mahsûs elbisemi aldim, giydim. Rasûlullah bana: "Hayiz mi oldun?" diye sordu. Ben: Evet, dedim. Bunun üzerine beni çagirdi ve beni kendisi ile beraber o saçakli kadife örtünün içine soktu. Zeyneb söyle dedi:.Ve .Ümmü Seleme bana tahdîs etti ki, Peygamber (S) oruçlu oldugu hâlde, Ümmü Seleme'yi öper idi ve (Ümmü Seleme dedi ki): Ben, Peygamber ile beraber bir tek kaptan cünüblükten dolayi yikanir idim. [52]

23- Temizlik Hâli Elbisesinden Baska Hayiz Elbisesi Edinen Kimse Babi

28-..... Ümmü Seleme (R) söyle demistir: Peygamber (S) ile saçakli bir örtü içinde yatiyordum. Hayiz oldum. Siyrilip hayza mahsûs elbisemi aldim. "Hayiz mi oldun?" diyt sordu. Evet, dedim. Bunun üzerine beni çagirdi, saçakli kadifenin altinda onunla beraber yattim [53].

24- Hayizli Kadinlarin Namaz Yerinden Ayri Durarak Bayram Namazlarinin Kilindigi Sahada Ve Müslümanlarin Dualarinda Hâzir Bulunmalari Babi

29-...,... Hafsa bintu Sîrîn söyle demistir: Biz tazelerimizi bayramlarda (namazgaha) çikmaktan men' ederdik. (Basra'ya) bir kadin gelip Halef ogullan kasrina indi. O kadin kiz kardesinin -ki kocasi
Peygamber ile birlikte on iki gazada bulunmus, kendisi de bizzat altisina istirak etmis idi-: Biz yaralilara ilâç yapar, hastalara bakardik, dedigini rivayet ettikten sonra, söyle dedi: Kiz kardesim Peygamber'e: Birimizin örtünecek çarsafi olmazsa, namaz yerine çikmamasinda be's var mi? diye sormus. Peygamber: "Arkadasi kendi cilbâbiann-dan birini ona giydirsin de hayr (meclisin)^e ve müslümânlarin duasinda hâzir bulunsun" buyurmustur.
(Hafsabintu Sîrîn der ki:) Ümmü Atiyye buraya geldigi zaman: Bunu sen Peygâmber'den isittin mi? diye sordum. Ümmü Atiyye: O'na babam feda olsun, evet isittim, dedi. -Hafsa bintu Sîrîn: Ümmü Atiyye ne zaman Peygamber'i anarsa"bi-ebî = O'na babam feda olsun" der idi, dedi.- Ümmü Atiyye söyle devam etti: Babam O'na feda olsun, ben Peygamber'den isittim, O söyle buyuruyordu: "Tazelerle perde sahibi kadinlar -yâhud: Perde sahibi tazeler ile- hay izli kadinlar çikip hayir (meclisin)^e1 ve müzminlerin duasinda hâzir bulunsunlar. Yalniz hayizli kadinlar namaz yerinden uzakça dursunlar". Hafsa dedi ki: Ben Ümmü Atiyye'ye karsi: Hayizlilar da mi? diye sordum. Ümmü Atiyye cevaben: Hayizlilar Arafat'ta, fulân fulân yerlerde hâzir bulunmuyorlar mi? dedi [54]
.

25- Hah: Kadin Bir Ayda Üç Hayiz Oldugu Zaman (Hüküm Nedik?)

Yüce Allah'in: "Bosanmis kadinlar kendi kendilerine üç hayiz ve temizlenme müddeti beklerler, eger onlar Allah'a ve âhiret gününe inaniyorlarsa, Allah'in, kendi rahimlerinde yarattigi (hayzi ve hamli) gizlemeleri onlara halâl olmaz... " (ei-Bakara: 228) kavlinden dolayi hayiz müddeti, hami müddeti ve hayizdan mümkin olabilecek sey (yâni tekrar) hususunda kadinlarin tasdik olunacaklari seyler [55].
Alfden ve Surayh(98)'dan zikrolunur ki, eger bir kadin dîninden (ve emînliginden) râzî olunacak nevi'den kendi hususiyetlerine vâkif bulunan kadinlardan, bir ayda üç hayz gördügüne beyine getirirse, tasdik olunur [56].
Atâ ibn Ebî Rebâh: Kadinin iddet içindeki hayizlari iddetten önce âdeti olan hayizlaridir, demistir.
Ibrâhîm Nahaî de buna kaail olmustur [57]. Ve Atâ: Hayzin en azi bir gün, en çogu da on bes gündür, [58]

demistir .
Mu'temir ibn Süleyman, babasindan, söyle dedi: Ben Ibn Sîrîn'e temizliginden sonra onbes gün kan gören kadini sordum. O: Kadinlar bunu daha iyi bilicidir, dedi[59].

30-..... Ben Hisâm ibn Urve'den isittim, söyle dedi: Bana babam, Âise'den haber verdi ki (o, söyle demistir): Fâtima bintu Ebî Hubeys, Peygamber'e sorup: Ben istihâzaya ma'rûz kiliniyorum, temiz olamiyorum. Binâenaleyh ben namazi terk edeyim mi? dedi. Peygamber: "Hayir, çünkü bu bir damardir. Lâkin sen namazi, içinde hay izli bulundugun günler kadar terk et, sonra yikan ve namaz kil" buyurdu. [60]

26- Hayiz Günleri Hâricinde Kadinin Görecegi Sari Ve Boz Renkli Islakliklar Babi

31-..... Bize îsmâîl (ibn Uleyye), Eyyûb'dan; o da Muhammed. (ibn Sîrîn)'den; o da Ümmü Atiyye'den tahdîs etti. O: Biz sariligi ve bozlugu hiçbir sey (yânî namaza mâni') addetmezdik, demistir[61].

27- Istihâza Damari Babi

32-..... Bana îbnu EbîZi'b, Ibn Sihâb'dan; o da Urve'den ve Amre (98)'den; onlar da Peygamber'in zevcesi Âise'den tahdîs etti (o, söyle demistir): Cahs kizi Ümmü Habîbe yedi yil istihâzaya müb-telâ kilindi. RasûluIIah'a bunu sordu. Rasûlullah ona yikanmasini emretti de "Bu bir damardir" buyurdu. Artik Ümmü Habîbe her namaz için yikanir oldu [62].

28- Ifâda Tavafindan Sonra Hayiz Olan Kadin Babi?

33-..... Abdurrahmân kizi Amre'den; o da Peygamber'in zevcesi Âise'den haber verdi. O, RasûluIIah'a: Yâ Rasûlallah, Safiyye bintu Huyey hayiz oldu diye haber vermistir. Rasûlullah (S): "Ihtimâl ki o bizi yolumuzdan alikoyacak! O sizinle beraber ifâda tavafini yapmis degil mi idi?" dedi. Evet, dediler. "Öyle ise çik" buyurdu[63].

34-..... Bize Vuheyb, Abdullah ibn Tâvûs (132)'tan; o da babasi Tûvûs ibn Keysân'dan; o da Ibn Abbâs'tan tahdîs etti. Ibn Ab-bâs (R): Hayizli kadina, ifâda tavafini yaptigi zaman (veda tavafini yapmaksizin) vatanina dönmek ruhsati verildi, demistir. (Tâvûs der ki:) Ibn Umer ilk emrinde hayizli kadin veda tavafini yapmadikça memleketine dönmez, der idi. Sonra kendisinden isittim: Hayizli kadin memleketine döner, çünkü Rasûlullah onlara ruhsat verdi, diyordu. [64]

29- Bâb: Istihâzali Kadin (Arada Kani Dinmekle) Temizligi Görünce (Yikanip Namaz Kilar)

Ibn Abbâs: Böyle kadin, temizlik süresi bir saat olsa bile yikanir, namaz kilar ve kocasi da kendisine gelir. Istihâzali namaz kilmak isteyince yikanir, namaz kilar. Namaz kilmak (cimâdan) daha büyüktür, demistir [65].

35-.....Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S): "Hayz geldigi zaman namazi terk et. Hayiz müddetinin sonu gittigi zaman ise, kendinden kani yika ve namaz kil" buyurdu [66].

30- Lohûsa (Iken Ölen) Kadin Üzerine Cenaze Namazi Ve Bu Namazin Sünneti Babi

36-..... Bize Su'be Hüseyin el-Muallim, Ibnu Bureyde'den; o da Semure ibn Cundub (59)'dan haber verdi ki (o,söyle demistir): Bir kadin lohûsahginda vefat etti. Peygamber (S) ona cenaze namazi kildi. (Kilarken de bedeninin) ortasina dogru dikeldi[67].

31-Bâbb(Bu, Geçen Bâbdan Bir Fasil Gibidir)

37-..... BizeEbû Avâne-ki onun ismi el-Veddâh'tir- kendi kitabindan haber verip söyle dedi: Bize Süleyman es-Seybânî, Abdullah ibn Seddâd'dan haber verdi. Abdullah söyle dedi: Ben Peygamber'in zevcesi teyzem Meymûne'den isittim: Bazen öyle olurdu ki, Meymûne hayizli bulunur, namaz kilmaz, Rasûlullah seccadesi üzerinde namaz kilarken, secde yerinin hizasinda uzanmis bulunurdu. Rasûlullah secde ettigi vakit elbisesinin bâzi yerleri Meymûne'ye dokunurdu [68].

---

[1] Hayz ve onunla birlikte zikrolunan istihâza Ile nifâsin hükümlerini beyân kitabi. Kitabin hayz ile isimlendirilmesi, hayzin digerlerinden daha çok vâki' olmasindandir. Hayz'in on tane ismi vardir: Hayz, tams dihk, ikbâr, i'sâr, dirâs, irak, firâk, tams , nifâs.

[2] Ma hiz, mimli masdâr veya mekân Ismi veya zaman ismi olabildigine göre, hayiz, hayiz yeri veya hayiz zamani demek olur. Hayiz, lûgatta seyelân ma'nâsm-dan alinmis olarak, kadinlarin âdeti olan kan akintisinin ismidir ki, rahimden vakit vakit gelen kirli ve tabiî ifraz olup, sahislara ve hâllere göre müddeti farkli olur. Imâm Safiî, en azi bir, en çogu onbes gün olduguna; Imâm Mâlik en az ve en çogunun ta'yîrii mümkün olmadigina kaail olmuslardir. Iki hayz arasindaki temizlik müddetine tuhur denilir. Hayzin ser'î hükümleri namaz ve oruca mâni' olmasi, mescide girmekten, Kur'ân okumaktan ve Mushaf'a dokunmaktan çekinilmesi, kadinin bununla bulûga .ermesi ve bu hâlde cimâ'in haram ol-. masidir ki, burada mensûs olan da budur (Hakk Dîni, I, 775-776).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/395.

[3] Çünkü hayz, kadinlarin hilkatlarinin aslindandir ki, onda kendilerinin salâhi vardir. Bu salâha Yüce Allah'in su kavli delâlet eder: ' 'Zekeriyyâ 'yi da an. Hani o Rabb *ina; Rabb 'im beni yalniz basima birakma. Sen vârislerin en hayirlisi-sin diye niyaz etmisti. Biz onun bu duasini kabul ettik ve kendisine Yahya 'yi ihsan eyledik. Esini(dogurmaya) elverisli kildik... "(el-Enbiyâ:89-90). Buradaki is--lâh, onun karisini kisirliginin ardindan kendisine hayzi tekrar vermek suretiyle dogurmaya elverisli kilmakla tefsir edilmistir.
Hâkim, sahîh bir Isnâdla Ibn Abbâs'tan: "Hayzin baslamasi, cennetten indirilmesinden sonra Havva üzerinde oldu" hadîsini rivayet etmistir.

[4] Buharî bununla, Abdurrazzâk'in sahîh bîr isnâdla Ibn Mes'ûd'dan rivayet ettigi su hadîsi isaret ediyor gibidir: îbn Mes'ûd söyle demistir: "îsrâîl ogullan'nda erkekler ve kadinlar beraberce namaz kiliyorlardi. Kadin erkege bakiyordu. Allah o kadinlar üzerine hayzi birakti da onlari mescidlerden men' etti". Abdur-razzâk'ta, Âise'den de bu ma'nâda bir hadîs vardir.

[5] Yânî Peygamber'in "Hayz Allah'in Âdem kizlari üzerine yazdigi bir seydir" sözü, o, bâzilarina âid olan sözden daha sümullüdür. Çünkü Peygamber'in sözü isrâîl ogullari kadinlarina ve digerlerine sâmildir.
Dâvûdî: Bu iki söz arasinda muhalefet yoktur. Çünkü isrâîl ogullan kadinlari da Âdem kizlanndandir, dedi.
Muhalefet ise görüldügü üzere apaçiktir. Çünkü bu sözden Isrâîl ogullari "kadinlarindan baskasina hayz gönderilmemis olmasi lâzim gelir. Hadîs ise Isrâ-îllIler olsun, gayrilan olsun, bütün Âdem kizlarina hayzin yazilmis oldugunda zahirdir.
Ibn Hacer bunu söyle cevâbladi: Ta'mîme kaail olmakla beraber, Isrâîl ogullari kadinlarina mevcudiyetinin baslangici olarak degil de, bir ceza olmak üzere
hayz müddetinin uzatilmasi seklinde anlasilmak suretiyle, iki söz arasini cem' etmek mümkün olur, dedi.. (Kastallânî).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/396.

[6] Bu bâb ile ismi, nüshalarin bâzisinda düsmüstür.

[7] Metinde "bi'1-bakari" rivayeti oldugu gibi, "biU-bakarati" rivayeti de vardir. Ikinci rivayette bir sigir kurbân edilmis oldugu taayyün eder. Birincisine göre ise, sigirlarin birden fazla olmasi ihtimâli de anlasilir ki, her iki ihtimâli gözeterek tercemesinde "bir"siz olarak yalniz "sigir" denildi (Ahmed Naîm).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/397.

[8] Hristiyanlar, hayza hiç ehemmiyet vermezler, hayizli kadinlarla cinsî münâsebette bile be's görmezler, bu tefrittir; isi küçültmektir. Yahudiler ise, cinsî münâsebet söyle dursun, hayizh kadinlarla bir odada bile oturmazlar, öerâber yiyip içmezler; bu da ifrattir; tedbîrde ileri gitmektir.
Câhiliyyet Arablar'i, Yahûdîler'in ifratina tâbi' olmuslardi. Islâm serîatI ise bu ifrat ve tefriti kaldirarak, yalniz hayizh kadinlarla cinsî münâsebeti haram kilmis ve bu hâldeki kadinlari cünüb menzilesinde tutmustur. Bas tarafta zikredilen el-Bakara:222. âyeti, yalniz hayizli kadinlarla cinsî münâsebeti yasak ettigi gibi, bundan sonraki hadîslerde de Arab'in hayizli kadinlar hakkindaki bâtil i'tikaadlarini yikar ve bu husustaki ser'î hükümleri beyân eder (Tecrid Ter., I, 183-184).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/398.

[9] Mü'minlerin annelerinden her birine mahsûs olan hücrelerin kapilan mescide açilirdi. Bu ta'rîfegöre Rasûlullah, Âise'nin hücresine bitisik bir halvet yerinde i'tikâf etmistir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/398.

[10] Bu haberi îbnu Ebî Seybe, kendi Musannafmda sahîh bir isnâd ile mevsûlen rivayet etmistir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/399.

[11] Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/399.

[12] Bu babin ismi kalbedilmistir: Çünkü bunun hakki "Hayz'a nifâs ismi veren" denilmekti, denildi.
Bu, takdîm ve te'hîre hamlolunur. Takdîr "Hayz'a nifâs ismi veren"dir. Keza "ismi veren" sözü ile murâd, "NIfâs lâfzim hayiz ma'nâsina kullanan" olmasi da muhtemildir. Buna göre haberdekine tekellüfsüz olarak mutabik olur da denildi (tbn Hacer).
Buhârî'nin irâde ettigi seyin hâsili sudur: Hayz'in nifâsa itlâki, nifâsm hayza illâki Arablar arasinda sâyi'dir. Binâenaleyh hayiz için sabit olan hükümler, öylece nifâs için de sabit olur... (Sâh Veliyyullah).

[13] el-Hamîsa: Sefine vezninde bir gûnâ siyah abaya denir ki, dört köseli ve iki tarafi zencefli olur.
el-Hamîle: Sefîne vezninde... ve kadifeye denir ki ma'rûftur.
el-Hamle: Temre vezninde, bu dahî kadîfeye denir. Ve kilim ve ihram ve zeylu
ve çuha ve mikrame makûlesi havli ve saçakli nesneye denir.. (Kaamûs Ter.).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/399-400.

[14] Yânî izârm üst tarafindaki derilerde teni tene sürüsmek caizdir. Izârin altindaki derilere gelince, âlimlerin bâzisinin hilâfina olarak, caiz degildir. Çünkü bâzi âlimler fercden ve kan yerinden sakinmakla beraber, bunu da caiz görürler... (Sâh Veliyyullah).

[15] el-Mubâsere:.....ve cima' eylemek ma'nâsinadir. Bir kavle göre, bir bez içinde besereleri (yânî cildleri, tenleri) biribirine sürüsmek ma'nâsinadir (Kaamûs Ter.).
Bu lâfzi burada cinsî münâsebet ma'nâsina almaga Imkân yoktur. Çünkü hayizli kadinla cinsî münâsebet etmek, bi'1-icmâ haramdir, büyük günâhtir...
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/400.

[16] Bu son sözden Âise'nin, nefsine güven olmaksizin cild cilde sürtüsmenin kerahetine kaail oldugu zahir oluyor (Sâh Veliyyullah).

[17] Hâlid'in mutâbaatini, Ebu'l-Kaasim et-Tenûhî; Cerîr'in mutâbaatim ise Ebû Dâ-vûd ile el-Ismâîlî mevsûlen rivayet etmislerdir (Ibn Hacer, Aynî, Kastallânî).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/401.

[18] Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/401.

[19] Küll hakkinda verilen hükmün o küll ferdlerinden her ferde sâdik olmasi lâzim gehnez.Nitekim erkeklere tas çikartir nice kadinlar vardir. Hüküm çogunluga göredir. Amel îmândan- cüz'dür ve îmân, ziyâde ve noksan kabul eder diyenler
Peygamber'in bu sözünü- zahirine hamleder ve te'vîline hâcel görmezler. Ibâdeti eksik olanlarin dînini de eksik sayarlar. Muhalifleri ise, îmân, Islâm ve dîn'In zâtinda ziyâde ve noksan terettübü mümkün degildir, bu ziyâde ve naks sifata râci'dir, derler (Tecrîd Ter., I, 188).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/402.

[20] Bunu Dârimî mevsûlen rivayet etti.

[21] Bunu Ibnu MunzIr, Ibn Abbâs'tan isnâdiyle rivayet etti.

[22] Bunu Buhârî, "Kitâbu'l-Iyd"de mevsûlen rivayet etti. Yânî bayramda tekbîr getirmeleri evlâ tarîkiyle caiz olur.

[23] Bunu Buhârî, "Bed'u'l-Vahy"de mevsûlen rivayet elti.
Bu, Peygamber'in, tâ Allah'in zikrini mâni' olan kâfirlere olan mektûblas-malanna kadar her hâlinde Allah'i zikreder olduguna delildir. Binâenaleyh müs-lümânlar hakkinda evlâ tarîkiyledir.

[24] Bunu Buhârî, "Kitâbu'l-Ahkâm"da mevsûlen rivayet etti.

[25] Bunu Bagâvî mevsûlen rivayet etti. "Allah söyle buyurdu.." ifâdesi, delîl için ikinci bir mukaddime menzilesindedir. Yâni cünüblükle beraber hayvan kesmek caizdir; su kadar var ki, bu bogazlama dahî Allah'i zikretmeksizin caiz olmaz. Cünüblük ve hayzin hükümleri de bi'l-icmâ musâvîdir.
Buhârî bu babin ta'lîklerini -'ednâ mulâbese" için (yânîen yakin bir bulasma için) getirmistir. Nitekim bu gizli olmaz. Bunun benzerleri müellifte çoktur.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/403-404.

[26] Âise'nin en bastaki ifâdesi, eskiden hacc aylan içinde umreye niyet edilmez i'tikaadinda bulundugu içindir. Câhiliyyet zamaninda Ibrâhîm dîninin ögrettigi nu-suk ve ibâdetlerden yalniz hacc ve umre ayakta kalmisti ki, o da birçok bid'atler ve bâtil bâtil i'tikaadiarla karismis bir hâlde idi. Bu cümleden olmak üzere hacc aylari içinde umre 'niyetiyle ihrama girip, telbiye ile ses yükseltmek caiz sayilmazdi. Veda haccma kadar bu i'tikaadi bozacak yeni bir tesrî' vâki' olmamisti.: Bundan dolayi müslümânlar ihrama girdikleri vakit, hep hacc niyetiyle girmis
; bulunuyorlardi. Bilhassa kurbân sevk etmis olan Rasûlullah'in niyetine uyarak, hepsi o niyette idi. Hacc kaafIlesi Mekke'ye yaklastiginda Serif mevkîinde Peygamber "Beraberinde kurban getirenlerden mâada her kim varsa, haccifesh ederek umre'ye niyet etsin" diye teblig buyurdu. Ve Câhiliyyet Arabi'nin bu husustaki amel ve i'tikaadini bozdu. Isteyenler, hacc aylari içinde de Umre'den istifâdeye imkân buldular. Fakat herhalde Medine'den çikarken umûmun niyei hacc idi. Bundan dolayi mü'minlerin annesi Âise "Hacc'dan baska bir niyeti-
miz oldugunu bilmeksizin..." demistir.
Âise'nin aglamasi hayizli hâlde iken hem haccin, hem umrenin rükünlerinden olan ifâda tavafinin mümkin olmamasindandir. Bilindigi üzere hayizhnin tavaf etmesi caiz degildir. Iste bu sebeble Peygamber Âise'ye, metindeki sekilde hareket etmesini emretmistir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/404.

[27] Bunun ma'nâsi: O, rahim kani degildir ki namazi ve orucu birakmayi mûcib olsun; o bir damar kanindan ibarettir, denildi. Tabîblere göre istihâza da rahimden gelir; öyleyse "Bu ancak bir damardir" sözünün ma'nâsi nedir? denilirse, ben söyle derim: Onun ma'nâsi: Bu ancak bir rahatsizlik ve onda bir hastaliktir. Damar söylenip, hastalik ve rahatsizlik irâde edilmesidir. Çünkü kanin toplanmasi ve bozulmasi orada olur. Bu da ekseriyyâ rahatsizliga ve hastaliga sebeb olur. Buna göre hadîs ile

tabîblerin söyledigi arasinda muhalefet yoktur. Çünkü tabîbler de hastaliklarin çogunun damarlardaki bir mizâc kötülügünden meydana gelmekte oldugunu i'tirâf etmektedirler (Sâh Veliyyullah).
el-Mustahâza, su hâtûna denir ki, kani hayz kani olmayip, yâni rahimden gelmeyip âzII dedikleri damardan gelir. Bu, mechûi binasi olan Ustuhîzat sîga-sindandir. "Ustuhîzati'l-meretu ve hiye mustahâzatun" denilir, yâni kani ha-yizdan degil de, azil damarindan olarak akar (Kaamûs Ter.),
Buna göre mustahâza, hayiz müddetinin en büyügü geçtikten sonra yine kani dinmeyen kadina denir. Bunun hükmü, bâzi hususlarda hayizlidan farkli olup, daimî özürlü hükmündedir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/405.
[28] Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/406.
[29] Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/406.
[30] Istihâzah kadin, hayiz müddetinin çogu geçtikten sonra yine kani dinmeyen kadin demek oldugu, daha önce bildirildi.
Usfur: Bir nebat adidir ki, kalîz eti mühre eder ve tohumuna kurtum derler. Türkçe'de tahrif ile âspûr ve tohumuna âspûr tohumu dedikleridir. Pisirildigi zaman ete izafe olunsa, sür'atle mühre eder ve onunla sari boyanir (Kaamûs Ter.).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/407.
[31] Bu kadin, mü'minlerin annelerinden Sevde bintu Zem'a yâhud Ümmü Habîbe Remle bintu Ebî Sufyân yâhud da Ümmü Seleme'den biri idi.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/407.
[32] Hayizlmin mescide girmesi caiz degil ise de, bu hadîslerden, istihâzah kadinin i'tikâfi bile -mescidin kirletilmeyecegine emniyet edildigi takdirde- caiz oldugu istinbât olunur. Hadesi devamli olan özürlü kimseler hakkindaki hükümler de, zâten istihâzali kadinin hükümlerine kiyâs ediliyor.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/407.
[33] Babin maksadi, bunun câizligini isbâttir. Çünkü Islâm'dan evvel kadinlarin i'-tiyâdi, hayzin dinmesinin ardindan elbiseyi degistirmek idi, ve onlar bunu vâcib görüyorlar idi (Sâh Veliyyullah).
[34] Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/408.
[35] Asbi sevbi: Yemen dokumalarindan boyali bir kumasin adidir; iplikleri boyanir, sonra dokunur idi.
Kust Üçü de lügattir. Buna Kustu Azfâr denildigi gibi, kustu Zafâr da denir. Zafâr, Aden sahilinde bir sehrin ismidir ki, tirnak seklinde olan Hind kustu, Hindistan'dan evvelâ oraya gelir. Bundan dolayi Arab kadinlarinin yikanma esnasinda çirkin kokuyu gidermek için kullandiklari bu itra "Kustu Azfâr" dedikleri gibi "Kustu Zafâr" da derler. Yânî bu Zafâr ile Azfâr lâfzi hakkinda iki rivayet vardir: Birinciye göre ma'lûm yere nisbettir. Ikinciye göre ise tirnak ma'nâsina olan "zifr"m cem'idir. Murâd tirnak sekli üzere olan güzel buhurdur.
[36] Buhârî, bunu Kitâbu't-Talâk'ta mevsûlen rivayet etmistir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/408-409.
[37] Misk, mim'in kesriyle ma'Iûm itrin adidir.
Mesk, mim'in fethiyle deriye denir. Hadîste bu kelime mesk seklinde de rivayet edilmistir. Buna göre "Bir gön parçasi al.." temek olur. Buhârî'nin diger rivayetinde "fursaten mümesseketen" de gelmistir ki "miske bulanmis yün parçasi" demektir. Bir rivayette de "mümseketen" i'fâl babinda fail ve mef'ûl isim bî-nâsiyle de okunmustur ki, "eski bir bez parçasi tasi" denmis olur.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/409-410.
[38] Yânî bu yikanma vâcibdir, sabittir. Hadîsin bâb ismiyle münâsebeti sudur: En-sârli kadinin "Ben nasil yikanayim?" sözü, yikanmanin aslinin subûtu müsellem olduguna ve suâlin ancak yikanmanin keyfiyyetinden ibaret olduguna delâlet eder (Sâh Veliyyullah).
Bir rivayete göre bu bâb "Bâbu gasli'l-mahîd" seklinde zabtedilmistir. Bu zabte göre mahîd, ismi mekân olarak hayiz yeri, yânî fere demek olacagindan, ma'nâsi "Hayiz yerini yikamak babi" olacaktir. Böyle olunca, hadîsle bâb isminin münâsebeti açiktir.
[39] Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/410.
[40] Muhassab, Mekke ile Minâ arasinda bir yerdir. Tesrik günlerinden sonraki gece -ki bayramin dördüncü günü bittikten sonraki gecedir- orada geçirilir. Buraya "Hayfu Benî Kinâne= Kinâne ogullan hayfi" da denilir.
Ten'îm, Harem'in hâricinde Mekke'ye bir fersah mesafede bir yerdir. Mek-keliler'in üç Mikat'indan biridir. Orada Âise Mescidi denilen bir de mescid vardir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/411.
[41] Yânî bu vâcib midir, yoksa degil midir? Hadîsten zahir olan vâcib olmasidir. Ancak bu, çok mübtelâ olundugu ve zorluk lâzim gelecegi için, cünüblük yikanmasinda kadindan düsmüstür.... (Sâh VeHyyullah).
[42] Hadîste tasrih edildigi üzere bu son söz, Âise'nin degil, kiz kardesinin torunu ve bu hadîsin râvîsi olan Hisâm ibn Urve ibn Zubeyr'indir. Ancak bu sözden bir müskil çikiyor: Âise, kiran hacci yapan da olsa, temettü' hacci yapan da olsa, üzerine kiran kurbâni yâhud temettü' kurbâni vâcib olduguna -Dâvûd Zâ-hirî'den baska- bütün fakîhler müttefik oldugu hâlde, nasil olmus da bunlarin hiçbiri lâzim gelmemis? Buna verilen cevâb da: "Hisâm, bunlardan hiçbirinin yapildigina dâir kendisine hiçbir haber erismemis oldugundan, hiçbiri lâzim gelmedigini zannetmis. Hâlbuki bir seyin vâki' olmadigini bilmemekle nefselemr'-de vâki' olmamasina hükmetmek gerekmez. Nitekim Câbir'in rivayetinde Peygamber'in Âise için bir sigir kurbân ettigi beyân ediliyor" denilmistir.
Bir de: "Hisâm'in bu sözünün zahiri, o haccin kiran hacci ve temettü' hacci olmayip, ifrâd hacci oldugudur" (Sâh Veliyyullah).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/412.
[43] Buhârî, bu bâb ismini burada, Kur'ân'dan olan bu Iki ta'bîri, hayizla Ilgileri dolayisiyle tefsîr etmek Için, yâhud da hâmile kadindan gelen kanin hayiz olmayacagini tenbîh etmek için getirmistir. Ikinci sik, mezheb imamlari arasinda ihtilaflidir. Bâb ismindeki "muhallakatin" ve "gayri muhaltakatin" ta'bûierini ihtiva eden Kur'ân âyetinin meali söyle devam ediyor:
"Ey insanlar, eger siz öldükten sonra tekrar dirilmek hususunda herhangi bir sübhe içinde iseniz, su muhakkaktir ki, biz sizi topraktan, sonra insan suyundan, sonra pihtilasmis bir kandan, sonra da hilkati belli belirsiz bir çignem etten yarattik, size (kudretimizi apaçik) gösterelim diye. Sizleri dileyecegimiz muayyen bir vakte kadar rahimlerde durduruyoruz, sonra sizi bir çocuk olarak çikariyoruz, daha sonra da kuvvetinize ermeniz için (büyütüyoruz). Kiminiz Öldürülüyor, kiminiz de bilgiden sonra hiçbir sey bilmemek üzere ömrün en fenasina dogru gerisin geri itiliyor... "(el-Hacc:5)

[44] Insanin yaratilma ve tekâmül safhalari el-Mu'minûn: 12-16. âyetlerinde dokuz kademe olarak zikredilmistir. Insani bir hamlede yaratmaya kaadir olan Allah'in, onun tabiî seklini alincaya kadar bir takim tavirlara, kaanûnî tahavvüllere tâbi' tutmasinda hiç sübhesiz husûsî ve umûmî birçok hikmetler ve faydalar vardir. Bu hikmetleri ilgili ilim dallarindaki mütehassislar bulmakta ve yazdiklari eserlerde uzun uzun anlatmaktadirlar. Bu hususlarda tafsîlât için tibb, biyoloji, fizyoloji ve benzeri dallarda yazilan eserlere müracaat etmelidir (Müslim Ter., VIII, 118).
Hâmile kadinin hayiz olmayacagi mes'elesindeki görüsleri mufassal serhlerden ta'kîb etmelidir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/413.

[45] Sârih Kastallânî, bunun ma'nâsi hakkinda: Burada keyfiyyetle murâd sifat degil, fakat hayizli kadinin ihram ve telbiye etmesinin isbâtim beyândir, dedi. Bana göre bu, zahiri üzeredir. Maksad, hayizli ihram ettigi zaman, ihram ve telbiyenin sifatini isbât etmektir ki, o da ihraminin gusle makrûnolmasidir, bu gusül hayiz esnasinda olsa bile. Âise'nin guslünün'buna ihtimâli vardir (Sâh Ve-liyyullah).

[46] Bilindigi üzere ihram, Arafat'ta durma, tavaf, sa'y, tiras gibi menseklerin ser'î
ismi hacc'dir. Bu menseklerin vakfeden ve Minâ islerinden mâadasina umre de-nIr, ve edasi hacc aylarina kasr edilmis degildir. Umreye "Küçük Hacc" dedikleri de vardir. Nitekim vakfeyi de Minâ'daki isleri de içine alan menseklerin topuna "Hacc" denildigi gibi "Haccu Ekber" de denir... Iste bu rivayetten anlasildigina göre
Mü'minlerin Annesi Âise Veda Hacci'nda, ibtidâ temettü' niyetiyle ihrama girmis bulunuyordu... Peygamber tesrîk günlerinden sonra, yânî bayramin dördüncü gününden sonra, Mekke ile Minâ arasinda bir yer olan Mu-hassab'da, Âise'ye bu umresini yapma emri vermistir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/414.

[47] Bu haberi Mâlik el-Muvatta'âa. Alkame Ibn Ebî Alkame hadîsinden; o da Âise'nin hizmetçisi olan annesi Mercâne'den olmak üzere rivayet etti. Bundan hay-zin gelmesinin kan gelmesiyle, hayzm gitmesinin de kuruluk ve beyazlikla olacagi bilinmistir.

[48] Bu eseri de Imâm Mâlik, Muvatta'da Abdullah ibn Ebî Bekr'den; o da halasindan; o da Zeyd ibn Sâbit'in kizindan tahrîc etmistir.
Kadinlari ayiblamasi, bu isin kötülenmis olan zorlugu gerektireceginden dolayidir (Kastallânî ve digerleri).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/415.

[49] Istihâzali kadin her namaz vaktinde yikanip, namazini kilar. Iste bu hüküm, bu ve benzeri hadîslerden alinmistir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/416.

[50] Câbir'den gelen sözü müellif Buhârî, Kitâbu'l-Ahkâm'da, Âise'nin haccda hayz olmasi kissasinda tahrîc etti. Ebû Saîd'den gelen sözü de Kitâbu VSavm'da ha-yizlinin orucu terketmesi babinda tahrîc etti. Bunun ma'nâsi hayizli kadin namazi terk eder ve kaza etmez demektir. Çünkü namazi terk etmek, ödenmemesini gerektirir. Zîrâ Sâri' onu terk etmekle emretti; terk edilmekle emredilen seyin islenmesi vâcib olmaz; binâenaleyh kaza edilmesi de vâcib olmaz.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/416.

[51] Soran kadinin Muâze bintu Abdillah el-Adeviyye oldugu Buhârî'nin bir rivayetinde tasrîh edilmistir. Diger bir rivayette, Muâze, Âise'ye suâlini. Hayizli neden orucu kaza ediyor da namazi etmiyor?" seklinde sormustur. Cevâbdan anlasiliyor ki, namazi kaza etmemege ruhsat verilmesi tahfif içindir: Günde bes defa tekerrür eden bir ibâdeti kaza etmek kolay degildir. Ramazân orucu ise yilda bir kerre farz olur. Sene içinde birkaç günlük orucu ödemek daha kolaydir.
Harûrîler Küfe yakinindaki Harûra' köyüne mensûb Haricîler firkasidir. Bu taifenin ilk toplantisi orada oldugu için, kendilerine bu isim verilmistir. Bunlar dîn isinde siddetlendirme tarafini tuttuklarindan dolayi pek çirkin dalâletlere sapmislardir. Harûrîler, hayizhnm hayiz zamaninda geçen namazlari kaza etmesi vâcib olduguna kaail olurlardi ki, ümmetin icmâina muhaliftir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/416.

[52] Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/417.

[53] Ümmü Seleme'nin bu "Siyrilip, hayiza mahsûs elbisemi aldim" sözü, su iki seyi muht emildin
Birisi, kadinin hayiz kani geldigi zaman tutundugu bez, digeri de kadinin hayiz kani geldigi zaman tutundugu bezden ayri olarak, insanin giydigi elbiseden ayri bir elbise.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/418.

[54] Hayir meclislerinden maksad, dînlerini ögrenecekleri ilim meclisleri, fikih ve hadîs meclisleri, hasta ziyareti yapilacak evler, hastahâneler ve buralara benzer hayirli ve sevâb kazanilacak olan yerlerdir.
Hayizlilann mescide girmesi caiz degil ise de, belde haricindeki namazgaha gitmelerine cevaz oldugu, bundan anlasilmistir. Çünkü namazgah, yalniz namaza mahsûs mahal degildir. Bununla beraber hayizlilann namazgahta namaz kilan erkeklerden biraz uzakça durup, karismamalari lâzim gelir.
Kadinlarin bu gibi hayir ve bereket meclislerine gidip duâ etmeleri, duâ edenlerle beraber "Âmîn" demeleri müstehâbdir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/418-419.

[55] Yânî bu mümkindir. Kadin bunu iddia ettigi zaman, kadin bu sözünde tasdîk olunur. Ayet de kadinin bu husustaki sözünün makbul olduguna delâlet eder. Babin bütün ta'lîkleri de, hayizda bir tahdîd olmadigina ve bunun mümkin olan hususlarda kadinin sözüne birakilmis bulunduguna delâlet etmektedir (Sâh Ve-liyyullah).

[56] Bunu Dârimî, Sa'bî'den; râvîleri sika olan bir isnâdla mevsûlen rivayet etmistir.

[57] Bunu Abdurrazzâk, îbn Cureyc'den mevsûlen rivayet etti. Yânî, kadin iddet bekleme zamaninda muayyen bir müddette, meselâ bir ayda sayilmis hayizlar iddia etse, iddia ettigi sey kendi mu'tâdi ise kabul edilir. Iddeti Içinde daha evvelki durumuna muhalif birsey iddia etse, iddiasi kabul edilmez.
Ibrahim en-Nahaî'nin görüsünü de, yine Adurrazzâk mevsûlen rivayet etmistir.

[58] Atâ'nin bu görüsünü de Dârimî mevsûlen rivayet etmistir.

[59] Bunu da Dârimî mevsûlen rivayet etmistir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/420.

[60] Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/421.

[61] Hayiz günleri hâricinde kanin bu renkleri kastediliyor. Yoksa hayiz günlerinde kan ne renkte olursa olsun, hayz kanidir. Ebû Davud'un rivayetinde "tuhur-dan sonra" kaydinin bulunmasi da buna delildir.
Kan renkleri siyah, kirmizi, sari, bozuk yânî bulanik, yesilimtirak ve toprak rengi olmak üzere altidir.

Cumhur, sarilik ve bulanikligin hayiz günlerinde hayiz olduguna, hayiz günlerinden mâadasinda hiçbir sey olmadigina kaaildir. Imâm Alî'den de böyle rivayet edilmistir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/421.

[62]
Peygamber'in "yikan" emri, mutlaktir; binâenaleyh bu emr tekrari ifâde etmez. Bu yikanmaya, Ümmü Habîbe'nin bunu i'tiyâd edinmesi sebebiyle olmustur, yâhud da tatavvu'dur; vâcib oldugu için degildir, Iste bu tevcih sayesinde Fâtima hadîsiyle Ümmü Habîbe hadîsi arasinda uygunluk olur.
Cumhur da buna kaail olup: Mustahâzaya her bir namaz için yikanmak vâcib olmaz, ancak abdest almak vâcib olur, dediler (Kastallânî ve Sâh Veliyyullah).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/422.

[63]
Bu hâl Mekke'den Medine'ye dönülecegi sirada meydana gelmisti. Bundan anlasiliyor ki, Ifâda Tavafi, haccin rükünlerinden biridir. Bunu edâ etmeyen hayizli kadin temizleninceye kadar bekler, tavaf etmedikçe de bu tavaf uhdeden çikmaz.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/422.

[64]
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/423.

[65]
Bunu Ibnu Ebî Seybe ve Dârimî mevsûlen rivayet etmislerdir. "Namaz kilmak daha büyüktür" demek, kadina namaz kilmasi caiz olunca, cima yapmasi evlâ tarikiyle caiz olur demektir. Bu son cümle, kocasi istihâzali kadina nasil cirnâ eder? seklindeki mukadder bir suâle cevâbdir (Kastallânî).
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/423.

[66]
Bu, Fâtima bintu Ebî Hubeys hadîsinden kisaltilmjstir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/424.

[67]
Vefat eden kadin Ümmii Ka'b el-Ensâriyye idi. ölü erkek olursa, namazi kilan imâm yâhud münferid gögsünün hizasina dogru durur. Kadin olursa gögsü hizasina dogru mu, yoksa ortasi hizasina dogru mu durmak daha faziletlidir hususunda ihtilâf vardir, ikinci re'yde bulunanlarin hücceti, bu hadîstir.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/424.

[68]
Maksad, hayizlinin necs yânî murdar olmadigini anlatmaktir. Nitekim yukariki hadîste de lohûsanin necs olmadigi anlasilmisti.
Mehmed Sofuoglu, Sahih-i Buhari ve Tercemesi, Ötüken Yayinlari: 1/425.